

Husdyrbruget 1898.

Af Statskonsulent *Axel Appel.*

Atter er et Aar tilbagelagt, i hvilket vort Husdyrbrug har arbejdet under vanskelige Kaar, naar Talen er om, hvorledes det har svaret Regning. Ikke alene have Priserne paa Landbrugets fornemste Udførselsartikel: Smørret, været lavere end i 1897, men det samme gjælder Flæsket, og da det her drejer sig om Hundreder af Millioner Pd. for disse to Hovedartiklers Vedkommende, saa bliver selv en mindre Nedgang i Prisen pr. Pd. ret følelig paa Kvæg- og Svineholdets Konto. Hertil kommer yderligere, at Afsætningen af levende Kvæg har fristet saa væsentlige Indskrænkninger i det forløbne Aar, at denne snart maa siges at være umuliggjort. Og om end dette Forhold ikke har afstedkommet saa stort et Prissald paa Kjød som frygtet, har det dog i væsentlig Grad trykket Priserne og bragt en stigende Usikkerhed ind i Afsætningen af vort Overskud af Kvæg. At de Egne af Landet — i Jylland først og fremmest — i hvis hele Kvæghold dels Opdræt og Salg af magre Kreaturer, dels Fedning har spillet en væsentlig Rolle, ere blevne stærkest berørte heraf er selvfølgeligt, men i samtlige Kvæghold vil det desværre med Tydelighed mærkes, at det ogsaa paa Mælkeribrugets Konto spiller en Rolle om Udsætterne kunne hjembringe nogenlunde gode Priser eller ikke. Lavere Priser paa de nævnte Salgsprodukter og stigende Priser paa Foderstoffer og Korn have mindsket Renindtægten

ved den Omsætning, der er foretaget i vore Kvæg- og Svinehold. Forøvrigt have Ernæringsvilkaarene for Kvægets Underhold i Sommeren 1898 som Helhed betragtet været ret gunstige, et Forhold af stor Betydning for Landbrugets Økonomi. Vejrlig og Priser maa vi jo imidlertid tage som de falder.

Se vi hen til det Arbejde, der udfoldes — dels af den enkelte Mand, dels gennem Foreninger og Institutioner — for gennem Avlen og Plejen at fremme Godheden af vort Malkekvæg og vore Svin og for at fremme den økonomiske Brug af disse vore Husdyr, da kan det siges, at dette Arbejde har rørt sig kraftigt i 1898, maaske kraftigere end Tilfældet har været i mange Aar. Dette, i Forbindelse med en vaagnende Erkjendelse af, at der maa tilvejebringes en bedre Overensstemmelse imellem det store Husdyrhold, og Jordens Benyttelse, imellem Husdyrbruget og Plantebruget, lover godt for Udsigten til, igjennem et stort, dygtigt og økonomisk ledet Husdyrbrug, at kunne mindske Produktionsudgifterne i væsentlig Grad og derigjennem tiltvinge os en Del af den Renindtægt, som Markedet nu nægter os. At der paa dette Punkt er meget at lære og noget at tjene, er der heldigvis Flere og Flere, der faa Øjnene op for, om end der er langt igjen. Men fremad gaar det.

Til Vinterfodringen i 1897—98 havde Høsten i 1897 kun leveret smaa Halmmængder, hvilke ogsaa i adskillige Egne, særlig i Vest-, Midt- og Nordjylland, viste sig utilstrækkelige. I Vardeegnen betaltes i Februar 10 Kr. pr. Skp. for god Halm, og i det sydøstlige Jylland kostede i April Maaned Havrehalm 3 Øre og Byghalm $2\frac{1}{2}$ Øre pr. Pd. — Den milde Vinter i Forbindelse med en økonomisk Brug af Halm bødede dog paa Knapheden, ligesom der ogsaa var gode Høbeholdninger. Adskillige Steder saa man dog Kvæg »paa Græs« først i April, ikke fordi der var Græs, men fordi man ikke havde mere Foder i Laden. Iøvrigt erfares det jo noksom, at der kan fodres med meget mindre Straafoder end tidligere antaget,

og det kan endda gaa godt. Ved Siden af et betydeligt Roefoder gaar det i mange Kvæghold fortrinligt med et dagligt Halmfoder pr. Ko af 4—6 Pd. — En Landmand paa Samsø drev det endog til en Del af Vinteren at fodre nogle af Kreaturerne med 80 Pd. Roer og 4 Pd. Kraftfoder daglig pr. Hoved uden Anvendelse af Straafoder. Og det gik! Hvorom alting er, saa er det af økonomisk Betydning at vide, at man i halmfattige Aar kan indskrænke Halmforbruget til Kvæget endog meget betydeligt, naar kun der haves rigeligt med Roer. Thi Halm til 3 Øre Pd. er alligevel en dyr Ret!

Kraftfoderforbruget i vore Besætninger er nu næppe underkastet meget store Svingninger fra Aar til andet. En større eller mindre Avl af hjemmeavlede Foderafgrøder (Roer og Hø) øver dog selvfølgelig sin Indflydelse paa Mængden og Beskaffenheden af anvendt Kraftfoder pr. Ko. — Forbruget af de æggehviderige Foderstoffer er stigende, hvilket jævnsides med en Udvidelse af Roearealerne betegner et Fremskridt i Retning af at ordne Fodringen med Økonomi. — Af Oliekagerne er Brugen af Bomuldsfrøkager meget stor; denne Kage er ogsaa for Tiden den billigste, og af den Grund er Brugen af Solsikkekager aftaget ikke saa lidt i det sidste Aar. — Af Klid bruges der stadig mindre.

Fra Kontrolforeningen for Vejen og Omegn foreligger en Opgjørelse over Forbruget af de forskellige Slags Kraftfoder til Foreningens Malkekøer i Regnskabsaaret 1 Maj 1897—Maj 98. — Denne Opgjørelse har megen Interesse til Belysning af Spørgsmaalet om det indbyrdes Forhold mellem de forskellige Foderstoffers Anvendelse i den praktiske Bedrift, hvorfor den her meddeles.

I vedkommende Aar er ialt opfodret 559.456 Pd. Kraftfoder. Deraf:

Oliekager	309.767 Pd.	= 55.4 pCt.
Klid	85.724	- = 15.3 —
Korn	57.669	- = 10.3 —
Majs	46.075	- = 8.2 —
Maltspirer	37.172	- = 6.6 —
Melasse	23.049	- = 4.2 —

Vi se her, at Oliekagerne have udgjort over Halvdelen af det anvendte Kraftfoder, og Klid kun mellem $\frac{1}{6}$ og $\frac{1}{7}$ Del. — Opgjørelsen gjør tillige Rede for Forbruget af de forskjellige Slags Oliekager. Ialt anvendt 309.767 Pd. Oliekager. Heraf var:

Solsikkekager.....	151.222 Pd.	=	48.82 pCt.
Bomuldsfrøkager..	145.558	-	= 47.00 —
Hampefrøkager ...	9.023	-	= 2.90 —
Palmekager	1.768	-	= 0,58 —
Hørføkager	1.565	-	= 0,50 —
Rapskager.....	631	-	= 0.20 —

Det er Bomuldsfrøkagerne og Solsikkekagerne, der faktisk ere Repræsentanterne for Oliekagerne i de vedkommende Kvæghold. For indeværende Aar vil Bomuldsfrøkagerne temmelig sikkert have erobret første Plads, og Solsikkekagerne have indtaget anden. Den tidligere Favorit — den uundværlige Rapskage — er saa godt som gaaet ud af Sagaen paa den vedkommende Egn.

Mælkeudbyttet i Vinteren 1897—98 var som Helhed tilfredsstillende, og for Sommerens Vedkommende godt, paa sine Steder udmærket. Sommeren 1898 var gjennemgaaende en god Græsningssommer. Trods de gode Ernæringsvilkaar trykkedes dog Mælkeudbyttet i ikke ringe Grad af det meget fugtige og tildels kolde Vejrlig, fulgt af stærke Storme nu og da, der var karakteristisk for den første Del af Sommeren. I Maj og Juni Maaneder var Temperaturen fra $\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$ ° for kold, og Nedbøren var, med Undtagelse af enkelte Amter, fra 70—170 pCt. større end normalt. Heraf var blandt andet Følgen, at mange Køer frøs paa Markerne, særlig dem, der stod i Tøjr og maatte ligge ude om Natten paa den kolde, vaade Jord, og herfor kvitterede de ogsaa med et stort Afslag i Mælkeydelsen — og med Føje. Al unødigt Ud-sættelse for Klimaets Barskhed bør her undgaas. I saa Henseende lønner det sig at gjøre Kraftanstrængelser! Det bør man ikke mindst paa Øerne skrive sig bag Øret! De smaa Gaarde kunne her gjøre meget, de store mere end man tror.

Jeg har hvert Aar ved Omtalen af Vilkaarene for Malkekvægets Ernæring i Sommerhalvaaret fundet Anledning til at fremhæve, at her skortede det paa økonomisk Sands, paa virkelig god Økonomi. Dette finder jeg ogsaa i Aar. Ville vi producere megen og billig Mælk og gennem Brugen yderligere udvikle Malkeevnen hos vort Kvæg, da bør Kravene om en **god og ligelig Ernæring Sommer som Vinter** ske Fyldest i en anderledes Udstrækning, end det endnu er Tilfældet! — Ligesom vi ordne og lede Ernæringen af vore Malkekøer i Vintertiden, saaledes skulle vi ogsaa ordne og regulere den i Sommertiden og ikke overlade det til Vejr og Vind, hvorvidt vore Malkekøer skulle have deres gode Udkomme i Sommertiden eller de skulle lide større eller mindre Næringsorg.

Det gaar ganske vist ogsaa fremad i denne Henseende, men Fremgangen er for lille. Vi have ikke Raad til at tage os saa god Tid paa dette Omraade! Her kan strax tages fat. Maaden vil rette sig efter Forholdene, efter Egnens Jordbundsforhold, efter vedkommende Kvægholds Størrelse. Kun at der gjøres noget for at holde Produktionen jævnt og godt gaaende; det er Hovedsagen. — Men paa dette maa der jo tænkes i Tide! Det maa tildels forberedes gennem Planlægningen for Jordens Benyttelse.

1898 gav en rig Høhøst, særlig af Agerhø, af hvilket en Del dog blev mindre godt bjerget. Ogsaa af Enghø er der avlet meget, om end Høsten af dette varierede stærkt efter Engenes Beskaffenhed og Bjergningstiden. Det kolde og vaade Foraar øvede her megen Indflydelse og i uheldig Retning paa de lave og tildels daarligt vandafledede Enge.

I August og September Maaneder var Vejret varmt og tørt med rigelig Græsning som Regel. — I mange Kvæghold maatte baade Køer og Ungkvæg som sædvanlig alt for langt hen i Efteraarstiden nøjes med hvad Græsmarkerne bød af Næring. At en slap, tildels grov, og vandet Ernæring, som Efteraarsgræsset mere eller mindre frembyder, i Forbindelse med et Natteleje paa

den kolde og fugtige Jord, er en højst uøkonomisk Underholdningsform for malkende Køer og Ungkvæg — særlig Ungkvæg under 1 Aar — det synes endnu for mange uforstaaeligt. — Man mener at »spare paa Foderet«, medens man i Virkeligheden ødsler med det. Regnskab over vort Kvæghold, saavel over Mælkeproduktionen som over Tilvæxt, vilde her være af stor Virkning. — Hvad Ungkvægets Ernæring angaar, da gjælder det ikke mindre for dette end for Malkekøerne, at der maa fodres godt og ligeligt, om vi skulle faa gode Dyr, der ikke have kostet os alt for meget at opdrætte. — Vejen og Omegns Kontrolforening, der ogsaa har taget Ungkvæget med ind under Kontrollen, oplyser os om, at det ikke er billigt Kjød vi producerer i vort Ungkvæg, særlig i Alderen mellem 1—2 Aar, noget de Fleste iøvrigt alt er paa det rene med. For de 19 Besætninger, der ere i Foreningen, har Produktionsprisen pr. Pd. levende Vægt været i Gjennemsnit for 256 Stk. 30 Øre, svingende fra 23.3 til 38.4 Øre. Saadant vækker til alvorlig Eftertanke!

Roedyrkningen tiltager, og den vilde yderligere tiltage, om Arbejdskraft var lettere tilgængelig, særlig for de større Gaardes Vedkommende. Det er imidlertid en glædelig Kjendsgjerning, at Flere og Flere erfarer, at der med god Villie og nogen Øvelse kan passes meget større Roemarker end tidligere antaget. — Med en udvidet og dygtig gennemført Roedyrkning stiger Chancerne for Renindtægtens Forhøjelse gennem vort Husdyrhold. Derfor skulle vi drive paa denne Sag mest muligt. — Den vaade og tildels kolde Sommer var uheldig for Roeavlens, og det gode, varme Eftersommers Vejr kunde ikke fuldt bøde herpaa. Roerne savnede Varme, særlig Runkelroerne; de bleve for smaa! Bedst var Roehøsten paa de lettere Jorder, og her var den adskillige Steder ligefrem fortrinlig. Der vil alligevel som Helhed savnes mange Tønder Roer i Vinter. Heldigvis er der rigeligt med Hø!

Køerne kom som Regel paa Stald i godt Huld. I 2den Uge af Oktober vare mange Besætninger i fuldt Vinterkvarter, enkelte allerede i September.

Overskudsindførselen af Handelsfoderstoffer er yderligere steget i 1897—98. For de sidste 5 Aar var den følgende:

	Klid Pd.	Oliekager Pd.	Ialt Pd.
1893—94.....	222.032.873	154.839.000	376.871.873
1894—95.....	182.688.732	189.155.400	361.844.132
1895—96.....	158.542.524	209.186.365	367.728.889
1896—97.....	146.650.792	231.263.306	377.914.098
1897—98.....	125.932.577	288.883.225	414.815.802

Dette er en Opgang af 37 Mill. Pd., og vi ere nu over de 400 Mill. — Oliekagerne ere gaaede frem med 57 Mill. og Klidene aftagne med 21 Mill. Pd. Denne Forskydning er ret betegnende.

Overskudsindførselen af Korn — Majs her medregnet — er større end nogensinde tidligere. Den beløb sig til 1163.4 Millioner Pd., imod 1131.4 Mill. Pd. i 1896—97, en Fremgang af 32 Millioner Pd. — Af Majs alene har Overskudsindførselen været 866 Mill. Pd. imod 823 Mill. i 1895—96 og 360 Mill. Pd. i 1894—95.

Vi skulle herefter gaa over til at omtale Produktionen af Smør og Flæsk.

Hvad Smørret angaar da har her været en betydelig Opgang i Overskudsudførselen, nemlig ca. 17 Millioner Pd. Overskudsudførselen var 109.054.370 imod 92 Mill. i 1896—97. — Vi kunne ved fortsatte energiske Bestræbelser for at skaffe bedre Køer, ved en omhyggeligere Røgt og Pasning af disse samt ved økonomisk Fodring bringe vor Smørproduktion betydeligt højere op endnu. Desværre have Smørpriserne været lavere, og dette, sammenholdt med lidt højere Foderstofspriser, har gjort Omsætningen mindre fordelagtig end Aaret forud. Gjennemsnitsprisen var i 1898 c. 1 Øre lavere end i 1897. I Virkeligheden stiller Forholdet sig noget uheldigere end Gjennemsnitsprisen lader formode, idet de lavere Priser særlig falde paa April og Juli Kvartaler, i hvilke vi have haft den største Smørproduktion.

Derimod er der — ligesom i forrige Aar — en Nedgang i Overskudsudførselen af Flæsk, der beløber sig til ca. 14 Mill. Pd. Samtidig have Priserne været lavere og Foderæmnerne dyrere. — Der er saaledes al Grund til at betone stærkt, at det gjælder at producere 1ste Kl. Varer og at kunne producere saadanne billigst muligt. Hertil hører passende Fedningsobjekter, hensigtsmæssig Fodring og omhyggelig Røgt og Pleje. — Ogsaa her skal jeg minde om Arbejdet i Vejen og Omegns Kontrollforening, hvor hele Svineholdet er inde under Kontrol. Produktionsprisen pr. Pd. levende Vægt svinger der fra 16.7 til 24.3 Øre — i Gjennemsnit 19.3 Øre. Udgifter til Pasning, Renter af Kapital o. s. v. er ikke medregnet. Vi have al Grund til at ønske en saadan Kontrol indført i mange af vore Svinehold. — Der har lydt stærke Klager over vort Flæsk i det sidste Aar, særlig i to Retninger: blødt og magert Flæsk. Danmarks Landbrugskonsulent i England samt de samvirkende danske Andelsslagteriernes Formand have fundet sig foranledigede til at fremkomme med en indtrængende Advarsel mod Misbrug af Majs som Svinefoder. I Sommertiden, mens Kornet var dyrt, blev der tillige leveret ikke faa daarligt fedede og »ufærdige« Svin. Man sparede paa Kornet, men det hævnede sig paa Kvaliteten og skadede derigennem det danske Flæsks Omdømme i England. Der paastaas, at kogt Majs er et uskadeligt Fedningsmiddel. Forsøgene ville nok afgjøre, om denne Paastand holder Stik. Et er imidlertid sikkert, at Afregning efter slagtet Vægt med følelig Nedgang i Betalingen for bløde, magre og grove Svin er et virksomt Middel til at fremkalde en »bedre Fedning« end den, der nu kan være Fristelse til at praktisere. Dette Middel har adskillige Slagterier brugt!

Af Svin og Grise have vi haft en Overskudsindførsel af henholdsvis 43 og 311 Stkr. De sidste 13 Aar frembyde iøvrigt meget store Svingninger i Formen for vore Svineavlsprodukters Udførelse, hvilket nedenstaaende Tal for Overskudsudførselsmængderne talende viser.

	Levende Svin Stkr.	Flæsk og Skinker Millioner Pd.
I 1885—86.....	192.872	19.90
- 1886—87.....	249.132	28.00
- 1887—88.....	60.377	59.80
- 1888—89.....	21.536	65.40
- 1889—90.....	64.737	58.60
- 1890—91.....	197.087	56.40
- 1891—92.....	199.731	71.40
- 1892—93.....	53.992	76.50
- 1893—94.....	82.632	85.10
- 1894—95.....	173.216	99.43
- 1895—96.....	3.262	139.76
- 1896—97..... ÷	2.616	125.03
- 1897—98..... ÷	43	111.38

De to sidste Landbrugsaar vise saaledes en betydelig Nedgang i vor Overskudsudførsel af Flæsk, en Nedgang af 14 Mill. Pd. aarlig siden 1895—96.

Omsætte vi den samlede Overskudsudførsel af Svineavlsprodukter i salgbart Flæsk, faa vi følgende Tal:

	Af levende Svin (1 Svin = 120 Pd.) Mill. Pd.	Af slagtede Svin (Flæsk og Skinker) Mill. Pd.	Tilsammen Mill. Pd.
I 1885—86.....	23.14	19.90	43.04
- 1886—87.....	29.90	28.00	57.90
- 1887—88.....	7.20	59.80	67.00
- 1888—89.....	2.50	65.40	67.90
- 1889—90.....	7.80	58.60	66.40
- 1890—91.....	23.50	56.40	79.90
- 1891—92.....	24.00	71.40	95.40
- 1892—93.....	6.50	76.50	83.00
- 1893—94.....	9.90	85.10	95.00
- 1894—95.....	20.80	99.43	120.23
- 1895—96.....	0.39	139.76	140.15
- 1896—97..... ÷	0.31	125.03	124.72
- 1897—98..... ÷	0.005	111.33	111.325

Medens Prisen paa Flæsk i Landbrugsaaet 1897—98 har været noget højere end i 1896—97 har Prisen i Kalendaraaet 1898, paa Grund af Prisfaldet i Oktober Kvar- tal af 4 Øre pr. Pd., været omkring 1½ Øre lavere for Aaret 1898 end for 1897.

Pattegrise have i Aarets sidste Maaneder været meget billige — følgende Flæskepriserne —, i November kun 4—6 Kr. Stk. — Dyrest have de været i Januar: 11—14 Kr.; 7—8 Kr. har været det almindelige i den største Del af Aaret.

Afsætningen af levende Kvæg har, som alt nævnt, yderligere maattet friste Indskrænkninger i 1898. I Begyndelsen af Aaret blev der af den prøjsiske Regjering taget nye Bestemmelser vedrørende Kvægindførslen fra Skandinavien, trædende i Kraft fra 1. Marts. Af disse skal anføres følgende:

»Ethvert til Søkarantæneanstalterne indført Stykke Hornkvæg bliver at indpode med Tuberkulin. Det Kvæg, der reagerer ved Indpodning, skal paa venstre Baglænd forsynes med Brændetegnet **T** og tilbagevises. Indehaverne af Kvæget ere forpligtede til paa egen Bekostning og inden 4 Dage efter at der derom er sket Opfordring, at tilbagesende det syge eller mistænkelige Kvæg ad Søvejen. Det Kvæg, der ikke reagerer ved Indsprøjtningen, er det tilladt at slagte i herværende Slagtehus, og kan det ogsaa blive overført direkte med Jernbane og uden Omladning i plomberede Vogne til andre for det østerrigsk-ungarske Slagtekvæg aabnede offentlige Slagtehus.«
(U. f. L.)

Herefter kom Ind- og Udførselen kvartalsvis til at se saaledes ud:

			Udførsel	Indførsel
			Stkr.	Stkr.
Oktober	Kvartal	1897	18.687	303
Januar	—	1898	21.831	»
April	—	—	6.111	101
Juli	—	—	5.558	»

At disse store Indskrænkninger i Afsætningen af Fedekvæg til Tyskland medførte uheldige Prisforhold er en Selvfølge. Hvad Hvidding Karantænen angaar, da maa der over denne kun sendes magre Stude under 4 Aar og hverken Kvier eller Græskøer, og det reagerende Kvæg tillades ikke at gaa tilbage. Magert

Kvæg var derfor næsten usælgeligt straks efter at disse Indskrænkninger vare traadte i Kraft. Karantænen i Hvidding modtog i April og Maj Maaned ialt 2863 Græstude, af hvilke 821 Stkr. faldt for Tuberkulinprøven. Karantænen aabnedes atter i Oktober, men lukkedes allerede d. 15. Novbr. samtidig med at al Udførsel af levende Kvæg, Geder, Faar og Svin fra Jylland saavel til den øvrige Del af Landet som til Udlandet blev forbudt paa Grund af Mund- og Klovsyge i Besætningen paa Nøttrupgaard, Bjerre Herred, Vejle Amt. Den 2. April blev Samkvemmet mellem Øerne og mellem disse og Jylland for klobbærende Dyrs Vedkommende frigivet.

I min Aarsberetning ifjor omtalte jeg, at man allerede i 1897 forberedte sig paa at gaa over til Export af Kjød, og at der blandt andet i den Anledning var begjæret et Tilskud af Statskassen paa 200.000 Kr. — Dette blev beredvillig ydet, og der blev god Brug for det til dermed at sætte forskjellige Slagterier, dels ny Slagterier, dels bestaaende Andelsslagterier, i Stand til at indrette sig paa Slagtning af Kvæg til Export og saaledes lette Overgangen til den ny Tingenes Tilstand paa hele dette vort Afsætningsomraade. Dette skete! — Ny Exportslagterier ere oprettede i Nakskov og Kolding. I Esbjerg er Statens Faareslagteri udvidet og omdannet til et Kvægslagteri med Export for Øje. Esbjerg Andelssvineslagteri har endvidere bygget et Kvægslagteri, og der kan derfor nu i Esbjerg, hvor dér tillige er god Staldplads, modtages og slagtes saa mange Kreaturer ugentlig, som der vil være Brug for, og denne Ordning maa saaledes foreløbig siges at være tilfredsstillende. — I Frederikshavn arbejder man paa Oprettelsen af et stort Exportslagteri med Norge som Afsætningssted. — Fedekvægsmarkeder ere afholdte baade i Esbjerg og Kolding med Exportslagtning som Baggrund. Priserne paa Kjød exporteret til Tyskland have vel ikke svaret til Priserne paa levende Kvæg exporteret, men Forskjellen har næppe været betydelig for tilsvarende Vare. Vor Kjødexport er derfor tiltaget stærkt, og den har i Landbrugsaaret 1897—98 været:

		Udførsel	Indførsel
		Pd.	Pd.
Oktober	Kvartal 1897	5.707.430	2.506.210
Januar	— 1898	8.082.908	1.146.632
April	— —	11.886.228	761.048
Juli	— —	7.498.901	674.217

Dette giver en Overskudsudførsel af 28.087.360 Pd., hvilket er 15 Mill. Pd. mere end i 1896—97. — At Overgangen har været forbunden med Tab er jo sikkert nok! Det kommer nu an paa, om vi fremtidig kunne faa Lov at sende Kjødet til Tyskland. — De Bestræbelser, der fra forskjellige Sider i Tyskland ere gjorte for atter at faa Tilførselen af levende danske Kreaturer til Karantænerne gjort friere, føre efter den tyske Regjerings hele Holdning næppe til noget. Derimod vil der jo sikkert blive etableret en almindelig tysk Kjødkontrol, og hvorledes vor Stilling med Hensyn til Kjødexport til Tyskland da vil blive, er ikke godt at vide nu. — For at lette Afsetningen af vort 2den Kl.s Kvæg, der daarligt egner sig som Exportvare (Kjød), er der i den sidste Tid fremsat den Tanke, at vi herhjemme skulle indrette os paa selv at spise mere af denne Vare end hidtil. Derved vilde man spare paa Flæsket og frigjøre en stor Del af det Flæsk til Export, der nu aarlig fortæres i vore Husholdninger. Denne Tanke fortjener vist nærmere Overvejelse!

Det er en Selvfølge, at under Afsætningsforhold som de nævnte, saa indskrænker Fedning af Kreaturer sig til det mindst mulige. At opdrætte og fede dette Opdræt har været en daarlig Forretning. Da det magre Kvæg har været meget billigt, har dygtige Kjøbere af saadant selvfølgelig endog med de lave Fedekvægspriser kunnet tjene paa Fedningen. Gode, fede Stude kostede dog i Juni 25—26 Kr. pr. 100 Pd. levende Vægt. Kjødfulde Tyre have været i god Pris, og fra en Besætning i Randers-Egnen er der i Efteraaret betalt 300 Kr. for en jysk Udsætterko.

Paa Kjøbenhavns Kvægtorv har Gjennemsnitprisen for 1898 for 1ste Kl. Kjød (bedste Stude og Kvier)

været 42.78 Kr. pr. 100 Pd. slagtet Vægt, imod 43.75 i forrige Aar. — Den højeste maanedlige Gjennemsnitsnotering faldt paa November med 45.25, den laveste paa April med 40.5.

Hamburgs Kvægmarked stod med en Gjennemsnitspris i 1898 for 1ste Kl. Vare af 55.66 Kr. pr. 100 Pd. slagtet Vægt imod 54.40 ifjor. Højeste maanedlige Gjennemsnitspris falder paa Juli med 59.00, laveste paa Juni med 51.40 — en Difference af 7.6 Øre pr. Pd.

Efter Noteringerne i »U. f. L.« (efter Agricultural Gazette) have Priserne paa det løndonske Kjødmarked som sædvanlig været lavere end i Hamburg. Gjennemsnitsprisen for bedste Vare har efter Noteringen kun været 48.5 Kr. pr. 100 Pd. sl. Vægt imod 51 ifjor, og kun med lille Variation fra Maaned til anden. *)

Kælvekøer have været i god Pris. Gode unge Lødekøer kostede i Efteraaret 220—240 Kr. paa Odense Marked, og samme Priser ere betalte for gode jyske Kælvekøer i Randerseggen. I April og Maj Maaned vare Priserne i Odense nede paa 200—210 Kr. Samtidig kostede gode Kælvekøer paa Herning Marked 180 Kroner. Paa Dalager Marked i Septbr. blev bedste Kælvekøer betalte med 200—260 Kroner.

Vor Overskudsudførsel af levende Kvæg har i 1897—98 kun været 51.783 Stkr. imod 73.953 i 1896—97. — Indførselen af Kvæg har været højst ubetydelig, kun 404 Stkr., og det er i hvert Fald ikke den, der har trykket Priserne.

Af Kalve have vi indført 310 Stkr. og udført 562. Vi have altsaa atter Overskudsudførsel, om end kun af 252 Stkr., men i 1896—97 havde vi en Overskudsindførsel af over 1000 Stkr.

Af Faar har Udførselen været omtrent som i 1896—97, nemlig 4424 imod 5235, men naar vi for 1897—98, trods en mindre Udførsel, dog staar med en Overskudsudførsel, medens vi havde Overskudsindførsel Aaret forud,

*) Tolden i Tyskland er c. 7 Øre pr. Pd. (15 Mark pr. 100 Kgr).

da ligger dette i, at Indførselen i 1897—98 har været omtrent lig Nul og kun udgjort 53 Stkr. imod 6595 i 1896—97. Det er atter Nordfrankrig, hvortil vi have exporteret de 4424 Faar, der alle ere udførte i Oktober Kvartal 1897 og Juli Kvartal 1898.

Æggeproduktionen er i stærk Fremgang og er nu en Faktor af Rang, naar vi tale om vore Udførselsartikler. Overskudsudførselen af Æg i 1897—98 har været 12.121.489 Snese, imod 9.789.602 Snese i 1896—97, en Fremgang af c. $2\frac{1}{2}$ Mill. Snese. Denne Gren af Husdyrholdet, Fjerkræholdet, har taget en Udvikling i de senere Aar, der vidner om, at paa dette Felt er der meget at udrette. Og her er endnu et uindskrænket Marked. — Det er værd at notere, at paa det sjællandske Delegeretmøde i Efteraaret vare Foredragene om »Fedning af Fjerkræ« (H. Faber) og om Midlerne til at højne vor Æg- og Fjerkræproduktion (V. Ulrik) væsentlige Punkter paa Mødets Dagsorden. Og efterdi at denne Produktion hører til de lønnende og kan tages op af alle, staa vi formentlig overfor en stor Forøgelse af Hønseholdet herhjemme.

Kvægavlen. Det er allerede i Begyndelsen af denne Oversigt fremhævet, at der paa dette Omraade har været god Fart i Arbejdet, hvilket har givet sig gode Udslag paa forskellige Maader. — Vi have i 1898 modtaget et værdifuldt Tilskud paa 100.000 Kr. som første Del af en 4-aarig Bevilling til Avlscentre for Kvæg, Svin og Heste. Dette er for Kvægets Vedkommende en betydningsfuld Anerkjendelse af, at de fortrinlige Stammer og Besætninger som Planteskoler for den vedkommende Avlsretning, som Leverandører af gode Avlsdyr til Fremhjælpning af den almindelige Avl, er af særdeles stor Betydning for et Lands Kvægavl i sin Helhed. Det betyder saaledes ogsaa en Anerkjendelse af og et Vederlag for Opdrætternes dygtige, men oftest besværlige og bekostelige Arbejde, som disse hidtil have maattet savne, men som de ikke bør savne, og

som vil muliggjøre et endnu dygtigere og intensivere Arbejde i Fremtiden paa det omhandlede Felt til Kvægavlens Gavn og yderligere Fremgang. Forstaaelsen af dette er imidlertid ringe nok hos Mange! Men det kan ikke være Meningen, at dette Beløb til Avlscentre for Kvæg skal »udhøkres« til alle nogenlunde gode Brugsbesætninger. Det kan ikke være Meningen, at efter Nr. 1'erne kommer Turen til Nr. 2'erne o. s. v! Nej, Meningen maa være at støtte det bedste, det fortrinlige, »Spidserne«, om man vil, de Stammer og Besætninger, om hvilke det efter grundige, omfattende Undersøgelser kan godtgjøres, at de ere i Besiddelse af saadanne Egenskaber, der gjør dem skikkede og værdige til Anerkjendelse. Da Adgangen til at komme med i denne »Ildprøve«, der iværksættes af og gennem den vedkommende Landsdels Fællesforening, stadig gives, er al Tale om »Udelukkelse« af ny tilkommende og »Begunstigelse« af tidligere anerkjendte Besætninger uden Mening, og der ligger netop heri den allerstørste Opfordring til at arbejde sig fremad og opad, komme med og vinde Kransen. — Men at de Kvægbesætninger, der ere de bedste og kunne gjøre mest Gavn i Avlen, foretrækkes for de mindre gode, er vel dog i Grunden en temmelig selvfølgelig Ting. Det er vel dog samme Princip, der alle Tider har været lagt til Grund for al Præmiering af Avlsdyr ved vore Dyrskuer, saa længe denne har bestaaet. En anden Sag er det, om man der er gaaet lavere ned i Rækken, end det har været Avlen tjenligt.

Derfor maa Bevillingen til Avlscentre hilses med Glæde i det danske Husdyrbrug. Dens Virkninger ville selvfølgelig afhænge af, hvorledes hele Foranstaltningen føres ud i Livet. Fremtiden vil vise dette! Men Begyndelsen er god!

Kontrollforeningerne synes at skulle blive en væsentlig Faktor i Arbejdet for at skabe gode, produktive og økonomiske Kvæg- og Svinehold, og saadanne er det just, vi for Tiden, saaledes som hele vor Bedrift maa

forme sig, trænge til. Hvis dette er rigtigt, er der Grund til at glæde sig over Kontrolforeningernes Væxt og Udbredelse og yderligere støtte denne med Raad og Daad, og at drive med Kraft paa denne Kile, der synes at glide saa godt. — Kontrolforeningernes Antal er mere end fordoblet i det forløbne Aar og naar nu op over de 100. — Da det kun er $4\frac{1}{2}$ Aar siden den første Kontrolforening — Vejen og Omegns — traadte i Virksomhed, maa denne Foranstaltning siges at have slaaet særdeles godt an, navnlig paa Lolland-Falster og i Nørre-Jylland.

Efter »Lommebog for Mejerister«, 1899, hvis Oplysninger om Kontrolforeningerne ere indsamlede i Oktober Maaned 1898, fandtes der paa vedkommende Tidspunkt 99 Kontrolforeninger (der er nu over 100) fordelt i Landet som følger:

	Antal Foreninger.	Antal Køer under Kontrol.	Gennemsnitlig Antal Køer pr. Forening.	pCt. Køer under Kontrol af det samlede Antal Køer.
Norre-Jylland ..	58	27.634	476	5.2
Sjælland	13	7.170	551	2.7
Fyen	13	4.522	348	3.4
Lolland	7	3.024	432	} 8.4
Falster	5	1.922	384	
Bornholm.....	3	943	314	4.7
Ialt....	99	45.215	456	4.5

Dette er en god Begyndelse! Som man ser af ovenstaaende, staar Sjælland og Fyen ikke saa lidt tilbage, hvad Kontrolforeninger angaar, for de andre Landsdele. Indenfor den enkelte Landsdel ere Kontrolforeningerne baade i Nørre-Jylland og paa Sjælland meget ulige fordelte i de forskellige Amter. I Nørre-Jylland staar Hjørring Amt højest med 10.20 pCt. af den samlede Købestand under Kontrol, lavest er Viborg Amt med kun 1.40 pCt.

Det bliver nu af afgjørende Betydning for Kontrolforeningernes Fremtid, deres Betydning og Nyttevirkning, at der til de forskellige Opgavers Løsning indenfor Foreningerne haves velskikkede og velrustede Kræfter, der ikke alene kunne forestaa de enkelte Arbejder med Dygtighed, men ogsaa have Evne til at samle Medlemmernes fulde Interesse for Foretagendets bedst mulige Gjennemførelse i alle dets Enkeltheder. Der kan derfor ikke lægges for megen Vægt paa at faa dygtige Assistentter med fuld Forstaaelse af Arbejdets Formaal og Betydning.

Regnskabsføringens Udførelse er her en meget væsentlig Ting. I Nørre-Jylland har Foreningen af jyske Landboforeningers Regnskabsudvalg udarbejdet og udgivet Regnskabsschemaer til Brug i Kontrollforeninger. Disse anvendes i en stor Del Foreninger, og Hovedvægten her er lagt paa saa klart som muligt at belyse, foruden Mælkemængde og Mælkefedme for den enkelte Ko, Forholdet mellem det givne Foder og hvad der er ydet for dette Foder, altsaa paa Driftsregnskabet; hvad har Koen eller Køerne ydet af Produkter for det givne Foder? Produkt sættes mod Produkt uden Indblanding af Pengeværdien, der i denne Forbindelse ikke kan være noget vejledende Udtryk for Foderets Udnyttelse.

Det vil tillige være særdeles praktisk, at Regnskabet føres saaledes, at det foreligger opgjort efter hver Periode saa langt kommen. Ved Aarets Slutning vil da Aarsregnskabet være gjort op med det samme. Herpaa kan ikke lægges for stor Vægt! Megen Regnskabsføring i Landbruget har tabt alt for meget af sin Betydning ved at man ikke har faaet »gjort op« før længe, længe efter Regnskabets Afslutning. For denne Ulempe vil man i høj Grad være udsat med Hensyn til Kontrolforeningernes Regnskab, med mindre man »gjør op« efterhaanden.

Naar man har ment at maatte fordre 300 Køer som Minimum i en Kontrollforening, der skulde kunne være værdig til Statstilskud, da har Hævdelsen af denne Be-

stemmelse virket uheldigt paa denne Sags Forplantelse, særlig til de i Forvejen daarligst stillede, magre Egne af Landet. Gavnligheden i og Nytten af denne Foranstaltning (Kontrollforeningerne) kan ingenlunde regnes efter Antallet af Køer. Her maa tages skjønssomt Hensyn til, hvilken Egn der arbejdes i. Saavidt vides vil denne Bestemmelse imidlertid atter snart forsvinde.

Om Kvægavlsforeningerne kan det ikke, som om Kontrollforeningerne, siges, at de have fordoblet deres Antal i det sidste Aar, og heldigvis, tror jeg, vi maa tilføje. For Jyllands Vedkommende ville vi i hvert Tilfælde være kommen i en slem Forlegenhed med at skaffe gode Tyre til saa mange Foreninger. Nej, hvad Antallet angaar, er dette ikke synderlig forskjelligt fra forrige Aars i sin Helhed, om end Bevægelsen for Oprettelsen af Kvægavlsforeninger har taget stærk Fart i enkelte Egne i det sidste Aar, saaledes f. Ex. i Hjørring Amt.

Der er i Finantsaaret 1897—98 ydet Statsbidrag til ialt 559 Kvægavlsforeninger, deraf:

I Nørre-Jylland	290
Paa Sjælland.....	158
- Fyen	55
- Bornholm	28
- Lolland-Falster	24
- Langeland	4

Derimod tør det sikkert siges, at Godheden af det Arbejde, der udføres igjennem vore Kvægavlsforeninger, og dermed deres Nytttevirkning for vort hele Kvæghold, vinder frem Aar for Aar, uden at det dermed skal være sagt, at vi nu ere lige ved at gjøre vore Sager saa godt, som de burde gjøres. Nej, der er langt frem, men fremad gaar det dog.

De ledende Mænd indenfor Kvægavlsforeningerne faa mere og mere Øjnene op for, at det ved Indkjøb af Tyre gjælder om at søge hen til de virkelig gode Besætninger og Stammer, at lægge den største Vægt paa den gode Afstamning og ikke lade sig nøje med, hvad man kan se sig til paa selve Dyret. Dette maa have en fortrin-

lig Slægt at kunne henvise til, en Slægt, der har udmærket sig i den attraaede Retning, og af denne Slægt maa der ses saa meget som muligt. Og skjønt der endnu kjøbes ret tarvelige Tyre til Kvægavlsforeninger, skal det paa den anden Side indrømmes, at for Erhvervelsen af virkelig fortrinlige Dyr af udmærket Afstamning vil man godt lukke Pungen op, og efter saadanne, selv til høje Priser, er Efterspørgslen i Øjeblikket større end Tilbudet. Dette gjælder i hvert Tilfælde for det jyske Malkekvægs Vedkommende.

Der er i 1898 ansat Konsulenter ved Fællesledelserne for Kvægavlsforeninger i Aalborg, Hjørring og Aarhus Amter. Dette betegner forhaabentlig et ikke ringe Fremskridt! Skal vi nemlig faa mere ud af Virksomheden i Kvægavlsforeningen, end det, der bliver en Følge af det gode Tyrehold — hvilket jo iøvrigt er det samlende Moment og saaledes ogsaa er Kjernepunktet — saa vil dette »mere« kræve kyndig Assistance. Jeg tænker her paa Kaaringen af Køer, paa disses Beskrivelse, paa Stambogsføringen for Hundyrene m. m. At fremme hele dette Kontrol- og Oplysningsarbejde indenfor de enkelte Sammenlutninger er en stor og betydningsfuld Opgave, der kun kan løses ved de lokale Konsulenters Hjælp. I sin Helhed er der hidtil udrettet alt for lidt paa dette Omraade, til Skade for Udvikling og Fremskridt. Der synes at være enkelte Tegn, der varsle om, at Opmærksomheden for denne Side af Virksomheden i Kvægavlsforeningerne er ved at vækkes i et Omfang, der giver grundet Haab om, at Forholdene i Fremtiden — og inden alt for længe — maa ordnes saaledes, at Fællesledelserne blive i Stand til at kunne lade Arbejdet for og i Kvægavlsforeningerne indenfor vedkommende Omraade være Konsulenternes Hovedvirksomhed, og ikke at Konsulentgjerningen er en ren Bivirksomhed, saaledes som det nu altfor mange Steder er Tilfældet; heri maa ske en Forandring, en saadan er nødvendig, og der vil da ogsaa nok blive gjort Udvej for den.

Opdrætterforeninger staa ogsaa paa Dagsordenen, men de ere endnu ikke traadte ud i Livet. Igen-

nem disse er det jo Meningen at søge et virkningsfuldt Samarbejde mellem dygtige Kvægopdrættere, indenfor en vis Egn, der sidder inde med et godt Ko-Materiale, for gjennem dette Samarbejde, ved Anskaffelse af de bedst mulige Tyre, ved Stambogsføring og Kaaring, ved Under-søgelse af de enkelte Køers Mælk og dennes Fedme, ved Regnskabsføring over Fodringen, alt ved en Assistents Hjælp, at skabe saa gode Betingelser for Oparbejdelsen og Udviklingen af fortrinligt Malkekvæg som vel muligt. Af slige Opdrætterforeninger, med mindst 40 1. Kl. Køer, vil der foreløbig ikke kunne oprettes ret mange. — I en saadan Forenings Virksomhed rummes baade en Kvæg-avls- og en Kontrolforening. At faa disse til at dække hinanden efterhaanden maa være Formaålet. Men der vil løbe meget Vand til Stranden, før dette naaes! — Iøvrigt ses det, at paa Steder, hvor ikke Kvægavlsforeningerne have kunnet slaa an og trives, der synes Kontrolforeningerne at kunne slaa igjennem og derved blive Banebrydere for Avlsforeningerne. At faa Forholdene i ens Bedrift belyste, hvad enten de ere gode eller daarlige, det vækker Tanker, og det giver Liv. Og dertil trænges haardt mange Steder. — Kontrolforeninger er et godt Middel!

Den 15. Marts 1898 ophævedes Kvægavlerforeningen »Fyen« efter 7 Aars virksomt og betydningsfuldt Arbejde midt i en »blomstrende« Virksomhed. Naar dette, for Uindviede ret mærkelige, er sket, da er vel den væsentlige Grund nok den, at man har ment, at dels Fyens Stifts patriotiske Selskabs afholdte Konkurrencer mellem hele Kvæghold, dels de nu opvoxende Kontrolforeninger gjorde Foreningens vedvarende Bestaaen mindre nødvendig. Fyens Stifts patriotiske Selskab har i 1898 ansat 2 Konsulenter under Kvægbrugsudvalget, af hvilke den ene staar til Afbenyttelse for de enkelte Kvæg-Opdrættere. Ligeledes har vedkommende Selskab fra 1. April 1898 oprettet et »Kvægbrugskontor« i Odense for hele Fyens Stift.

Konkurrencer mellem hele Kvæghold — til-

dels som nødvendige Forarbejder for senere Udpegning af Avlscentre — ere nu iværksatte i samtlige Provinser, dels af Provinsens Fællesforeninger, dels af lokale Landbrugsinstitutioner. Af disse sidste har baade Randers Amtshusholdningsselskab og Horsens ny Landbrugsselskab paabegyndt ny Konkurrencer, efter at have afsluttet den første, henholdsvis i Foraaret og Efteraaret 1898. — At vi have faaet disse Arbejder iværksat og paa den Maade, som sket er, vil blive vor Kvægavls sikre og gode Udvikling og Fremgang til saare stor Hjælp. Ikke alene bliver der gjennem de grundige Undersøgelser, vedkommende Besætninger gjøres til Gjenstand for, fremlagt en Mængde Fakta om disse, der afgiver en fortrinlig, tankevækkende Vejledning til Bedømmelse af disse Besætningers Avls- og Brugsverdi; men hele dette Arbejde og dettes Resultater virker i vækkende og opdragende Retning paa alle dem i vedkommende Egn, der kommer mere eller mindre i Berøring dermed, ikke at tale om, at selve Konkurrenterne for Alvor bliver vaagne, hvis ikke de have været det før, og ansøres til forøget Energi og Omhyggelighed for og i deres Opdrætterarbejde. Dette er Reglen, men Undtagelser kan maaske dog ogsaa her paavises.

Fyens Stifts patriotiske Selskab afholdt i Sommeren 1898 et meget stort og fortrinligt Dyrskue i Odense sammen med Statsdyrskuet for Fyens Stift. At Fyen som Opdrætterland af rødt dansk Kvæg indtager en Førsterangsplads, derom var det afholdte Skue atter et fortrinligt Vidne. I de øvrige Landsdele har der ikke været afholdt provinsielle Fællesdyrskuer i det forløbne Aar. Statsdyrskuerne og Landboforeningernes Dyrskuer ere i stigende Grad Samlingspladser for mange Avlsdyr af meget forskjellig Godhed — men dog af stigende Godhed — og af mange Mennesker medbringende en Interesse og Forstaaelse af højst forskjelligt Omfang og Dybde — men dog sikkert en stigende Interesse og Forstaaelse. Paa de større og mere betydelige Skuer samles der nu aarligt et stort Tal stærkt interesserede Opdrættere, ogsaa langvejs

fra, og Handelen med Avlsdyr paa Skuerne eller Handlers Indledning finder Sted i stigende Omfang. — 2 Dommersystemet har været en Del forhandlet i det forløbne Aar og blev praktiseret med fortrinligt Resultat ved Salgsskuet i Aarhus i Efteraaret 1898. At vi efterhaanden have nærmet os dette er en Kjendsgjerning, og vi naa det vel ogsaa nok. Foreløbig maa det kaldes et stort Fremskridt, at vi — i hvert Fald ved vore store Fællesskuer — ere komne bort fra 5 Mands Udvalgene og ned til 3. Det næste Skridt bliver da 2 Dommere og en Opmand.

Med Hensyn til Kjøb af Avlsdyr (Tyre) saavel paa Dyrskuerne som paa Salgskuer, hvilke sidste ogsaa kunne blive et »Led i Udviklingen« paa Avlsomraadet, er der maaske Grund til at fremhæve, at forinden endelig Handel afsluttes bør Vedkommende gjøre sig kjendt med vedkommende Tyrers Afstamning gennem Selvsyn af vedkommendes Fader og Moder og Slægt, om gjørligt, for saa vidt ikke saadant paa Forhaand kjendes. Ellers kan man komme til at kjøbe »Katten i Sækken«. Der blev sidste Sommer i Jylland paa et Dyrskue betalt 1000 Kr. for en jydsk Tyr. Moderen stod 1 Mil fra Dyrskuepladsen, men Kjøberen saa ikke vedkommende Moder før Handelens Afslutning. Dette var raskt, men ikke klogt gjort!

Hvad i øvrigt Kursen angaar, som vi styre i, med Hensyn til vor Kvægavl her i Landet, da er denne den samme som i en Aarrække. Øboerne have jo længe været klare over Maalet til stort Held for dem. For Jyderne har det været vanskeligere at tage Standpunkt, og mange have endnu intet; de staa vaklende og ville afvente Begivenhedernes Gang. Dette gjælder saaledes i Særdeleshed de Egne, hvis Kvæghold hidtil i væsentlig Grad have været grundlagte dels paa Opdræt og Salg af magre Kreaturer, dels paa Fedning. Et er imidlertid sikkert, at Flertallet har taget Standpunkt, og dette Flertal øges stadigt. Flertallets Standpunkt er udtrykt deri, at Malkekvæget maa være Hovedpillen i det øko-

nomiske Kvæghold, og derefter maa man tage sine Forholdsregler. Afsætningsforholdene for vort Kvæg tvinge jo nu i øvrigt selv de mest modstræbende til at lægge mere og mere Vægt paa Malkekvæget, selv hvor de naturlige Jordbunds- og Ejendomsforhold anviser Opdrættet en dominerende Plads indenfor Kvægholdet.

Og til ret at aabne Folks Øjne for Forskjellen i Udbyttet og Rentabiliteten af den middelmaadige og den fortrinlige, udprægede Malkeko ere Kontrolforeningerne og Konkurrencerne fortrinlige Midler.

Det sidste Aar kan for Jyllands Vedkommende, særlig hvad det jydsk Malkekvæg angaar, siges at have baaret godt Vidnesbyrd om forøget Interesse og Forstaaelse af Avlsopgaverne og en dermed følgende større Offervillighed for at fremme samme Opgave. Dette har givet sig Udslag paa forskjellige Maader, dels gennem forøget Efterspørgsel efter virkelig gode Avlsdyr til opadgaaende, tildels høje Priser, dels gennem Oprettelsen af Kontrolforeninger, Ansættelse af Konsulenter for Kvægavlsforeninger m. m. De gennem Kontrolforeningerne og Konkurrencerne fremkomne Regnskaber over Mælkeudbyttet styrke yderligere den for længe siden gjorte Erfaring, at det jydsk Kvæg under den rette Behandling former sig let, og i forholdsvis kort Tid, til produktivt, velbygget og kraftigt Malkekvæg, der tilfredsstiller alle Nutidens Fordringer til saadant. Men naar vi ikke ere naaede videre end vi ere, da er det ikke Racens, men Opdrætternes Skyld. Det er dem, der ikke have villet! Nu synes imidlertid Bladet mere og mere at vende sig. Det er heller ikke for tidligt!

Priserne paa Avlsdyr (Tyre) have været opadgaaende for bedste Vare. For noget virkelig godt — med Garantier — vil man, som alt berørt, godt give høje Priser. Det bliver mere og mere almindeligt at sætte endog ret høje Beløb paa Vilkaar, en Handelsmaade, der kan have sin Berettigelse. For Tyre af det røde danske Malkekvæg er der nu betalt 3000 Kr. for en 3 Aars Tyr fra

Hellerup; en utænkelig Pris for nogle Aar tilbage! Det er en Selvfølge, at her er ogsaa Afstamningen en saadan, der virkelig lover noget for vedkommende Tyrs Evne til at levere fortrinligt Afkom. Det jydsk Malkekælv har endnu ikke kunnet naa den fyenske Record. Der er dog fra S. Elkjær i afvigte Aar solgt en 2 Aars Tyr af fortrinlig Afstamning for 2000 Kroner kontant. Hvad Tyresalget fra S. Elkjær angaar, skal her i denne Forbindelse, naar Talen er om opadgaaende Priser, gives en kort Oversigt over dette for de sidste 8 Aars Vedkommende. Tyrene i Alder $1\frac{1}{2}$ —2 Aar.

	Antal	Gjennemsnittspris
1891	5 Stkr.	390 Kroner
1892	9 —	370 —
1893	14 —	433 —
1894	10 —	495 —
1895	13 —	464 —
1896	15 —	596 —
1897	16 —	527 —
1898	17 —	660 —

Dette er en gradvis Forøgelse baade af Antal solgte Tyre og af de opnaaede Gjennemsnittspriser pr. Stk., der er interessant i flere Henseender. — Her er intet paa Vilkaar!

Efter »Jydsk Husdyravl« har Gjennemsnittsprisen for 21 Tyre af den røde danske Malkerace, solgte i 1898, været 777 Kr., deraf 3 Stkr. paa 2000 og derover og en paa 1500. Ifølge samme Blad har Gjennemsnittsprisen for 45 Tyre af jydsk Malkerace været 641 Kr., heri medregnet Tyrene fra S. Elkjær. — For en jydsk $1\frac{3}{4}$ Aars Kælvekvie af Borupgaardstammen er der betalt 500 Kr. Den kom til S. Elkjær.

Ligesom de foregaaende Aar er der i 1898 gaaet en Del Avlskvæg, Kvier og Tyre til Østersøprovinserne, ifjor ogsaa en Del jydsk Kvier. Priserne have været ganske gode. Der arbejdes fremdeles for at skaffe et udvidet Marked derovre, og efter Hofjægermester Tesdorpf's Udtalelser i Landhusholdningsselskabet angaaende Udsig-

terne for denne Afsætningsvej synes disse at være ret lovende, ligesaa at det kan gaa at sende, hvad vi herhjemme kalde: gode 2den Kl. Dyr. Vore bedste Dyr have vi nemlig selv haardt Brug for.

Ogsaa i det forløbne Aar er der afholdt Præmiemalkninger og i det hele virket ikke saa lidt for at fremme den samvittighedsfulde, dygtige Malkning og kraftigt paapege dens gennemgribende Betydning for vort Husdyrholds Økonomi, dels gennem Foredrag, dels gennem Skrift. Her skal saaledes nævnes et fortrinligt lille Indlæg i denne Sag: »Malkearbejdet«, udgivet af Svendborg Amts landøkonomiske Selskab som Prisskrift, og forfattet af Forstander Jørg. Petersen, Dalum Landbrugsskole. Med Hensyn til Køernes renlige og omhyggelige Røgt og hvad dertil hører er der sikkert sket Fremgang. En saadan er der ogsaa særdeles Trang for, baade af Hensyn til Køernes Sundhed og Velvære — og dermed til Udbyttet — som ogsaa til Leveringen af ren og god Mælk. Der er dem, der mener og har udtalt det offentligt, at alt i saa Henseende er saare godt hos vore Mælkeleverandører. Dette stemmer ikke med mine Erfaringer paa dette Omraade.

Vende vi os herefter til Svineavlen, da gjælder det ogsaa her, at Bestræbelserne for at føre denne videre i det indslaaede, rationelle Spor have sat kjendelige Mærker i 1898. Om Frugterne af hele dette Arbejde for vor Svineproduktion i sin Almindelighed er det endnu for tidligt at spørge. Arbejdet er endnu kun i sin Begyndelse. Men der er en øjensynlig stærkere almindelig Interesse end tidligere for at faa den danske Svineavl bragt ind under fastere og mere maalførende Former, end den hidtil har været. Ogsaa her har Bevillingen til Avlscentre sin store Betydning for hele denne Sags Fremme.

Efter de paa sidste Konsulentmøde af Statskonsulenten for Svineavl givne Meddelelser var der paa vedkommende Tidspunkt oprettet ialt 69 Avlscentre for Landsvin med ialt 68 kaarede Orner, 351 kaarede Søer og 1014 Ungsvin og Grise, og solgt til Avl fra disse

Centrer: 221 Orner og 1239 Søer. — De 69 Avlscentre fordelte sig med

29	til	Jylland
28	-	Sjælland
5	-	Fyen
3	-	Maribo Amt
4	-	Bornholm

og siden da er flere kommen til. — Af de 69 Centre ere

27	oprettede i	1898
33	—	- 1897
8	—	- 1896

Flertallet er oprettet af de lokale Landboforeninger, enten enkeltvis eller samarbejdende — 2 eller flere Foreninger i Kredse —; undtagelsesvis er det Provinsens Fællesforening i Samarbejde med Slagterierne, der har taget Sagen op.

Af Avlscentre for Yorkshiresvin, oprettede ved Fællesforeningernes Medvirkning og under disses Ledelse, er der ialt 10, nemlig 5 paa Sjælland, 2 paa Fyen, 2 paa Lolland-Falster og 1 i Nørre-Jylland. Andelssvineslagteriet i Kolding har i sidste Efteraar ladet indkjøbe og udstationere en hel Del Yorkshiresvin, baade Søer og Orner. For Jyllands Vedkommende vil Antallet af officielle Avlscentre for Yorkshiresvin formodentlig snart blive forøget.

Med Hensyn til Faareavlen da skjænkes denne gennemgaaende meget ringe Opmærksomhed. Om end denne kun spiller en meget underordnet Rolle for Landet i sin Helhed, ved Siden af Kvæg- og Svineavlen, saa turde der maaske dog være Anledning til i visse Egne at udvide Faareholdet og i alle Egne til at forbedre det Faarehold, der nu en Gang findes, dels gennem et bedre Avlsmateriale, dels gennem et bedre Hold.

Iøvrigt ere Priserne paa Faarekjød — sammenlignede med Priserne paa Oxekjød — slet ikke smaa. Udførslen af Faar er imidlertid yderligere aftaget, og med de nuværende Afsætningsforhold bliver der næppe for Alvor Tale om at søge Faareholdet udvidet. At tillægge race-rene og gode Avlsdyr af Faar er der ikke mange, der

giver sig af med. Dette er dog ingen daarlig Forretning! Fra vore gode Faarestammer og Besætninger er der som sædvanligt spredt en Del Tillægsdyr ud omkring i Landet og til stigende Priser. Særdeles gode Vædderlam af Oxforddowns har kostet op til 150 Kr., og Gjennemsnitspriserne for Vædder- og Gimmerlam fra Enggaarden ved Aalborg have været omkring ved 100 Kr. Stk. At sælge »tidlige Lam« til Slagtning er ogsaa, for den, der har Greb paa saadant, noget, der meget godt kan svare Regning.

Sundhedstilstanden hos vore Husdyr har i sin Helhed været særdeles god. Fraregnet det ene Tilfælde af Mund- og Klovsyge paa Nøttrupgaard have vi været forskaanede for Udbredelse af saadanne smitsomme Sygdomme, der drage de store økonomiske Tab med sig.

Hvad den smitsomme Kastning hos Kvæget angaar, er der nu, efter de senest gjorte Erfaringer paa dette Omraade, al Grund til at have sin Opmærksomhed henvendt paa Forebyggelsen af Smitteoverføring ved Tyren gennem Parringen, idet denne Smittekilde i særdeles mange Tilfælde er Aarsagen til Kastningens Forekomst. Denne kan virkningsfuldt bekæmpes ved Udsyklninger af Tyrens Kjønsllem — efter hver Parring — med desinficerende Vædske.

Anbefalelsesværdigt i høj Grad vil det være i hvert eneste Kvæghold aarligt i Sommertiden, mens Kreaturerne kunne staa paa Græs, at foretage en rigtig grundig Rensning og Desinfection af det eller de Rum, hvor Kvæget opholder sig, samt af alle de Gjenstande i Stalden, hvormed det kommer i Berøring. En saadan er lige anbefalelig, hvad enten man tænker paa Forebyggelse af visse bestemte Sygdomme eller paa at skabe gode sundhedsfremmende Forhold i Almindelighed.

Vi have i Aarets Løb faaet en »Lov om Foranstaltninger til Bekæmpelse af Tuberkulose hos Hornkvæg« (26. Marts 1898), i hvis § 6 det forbydes at udlevere til

Kreaturføde, Mælk og Kjærnemælk, som ikke har været opvarmet til en Temperatur af 85° Celsius.

Prof. Storch har her anvist en simpel, let og billig Fremgangsmaade til at kunne kontrollere dette, nemlig Anvendelsen af »En kemisk Prøve til at afgjøre, om Mælk eller Fløde har været opvarmet til mindst 80° C. eller ikke«. (40. Beretning fra Forsøgslaboratoriet.)

Af den i 1898 ellers fremkomne Literatur, der mere eller mindre vedrører Husdyrbruget, skal jeg nævne: Stambog over Tyre af jydsk Race, Hæfte VI; Stambog over Tyre af rød dansk Malkerace, Hæfte II; Stambog over Heste af jydsk Race, Hæfte IV; Mælkeribruget i fremmede Lande, af B. Bøggild; Malkearbejdet, af Jørg. Petersen, samt Lommebog for Landmænd, af A. Nielsen.
